

Підготовка студентів з дисципліни «Загальна практика – сімейна медицина» на додипломному рівні

В.Г. Міщук, О.З. Венгрович, Н.С. Гаврилюк, В.Б. Бойчук, Г.В. Григорук
ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»

У статті наведений досвід викладання дисципліни «Загальна практика–сімейна медицина» на додипломному рівні. Він передбачає навчання у тренувальному центрі кафедри із засвоєння практичних навиків, роботу в амбулаторії загальної практики – сімейної медицини, де студенти беруть безпосередню участь у лікувальному процесі, оглядають хворих у денному і стаціонарі вдома, самостійно проводять найпростіші обстеження, надають невідкладну допомогу. Окрім того, студенти під керівництвом викладача лікують хворих. Практична спрямованість підготовки студентів з етапним навчанням у тренувальному центрі, амбулаторії ЗП–СМ, університетській клініці сприяє більш глибокому засвоєнню матеріалу, розкриває особливості роботи сімейного лікаря і допоможе йому в майбутньому швидше адаптуватися до лікувального процесу з надання первинної лікувально-практичної допомоги.

Ключові слова: сімейна медицина, додипломна підготовка, навчально-тренувальний центр, амбулаторія загальної практики–сімейної медицини.

Вимогою успішної реалізації реформ у сфері охорони здоров'я є впровадження сімейної медицини, а однією з умов її успішної реалізації – інтеграція додипломної та післядипломної підготовки майбутніх сімейних лікарів [2]. При цьому значна увага повинна приділятися методичному забезпеченню додипломної підготовки сімейних лікарів [1]. У той самий час існуючі в Україні програми з сімейної медицини складаються з жорстко фіксованих періодів вивчення на різних кафедрах аспектів традиційних вузьких дисциплін, у зв'язку з чим актуальною є їхня трансформація і орієнтація на загальнолікарську практику, профілактичну медицину, оволодіння найпростішими методами діагностики [6], напрацювання навиків невідкладної допомоги, яка посідає значне місце в діяльності сімейного лікаря [3]. У зв'язку з цим за останні роки почали вивчення основ сімейної медицини на шостому курсі, хоча все частіше висловлюються думки про поглиблення базової підготовки майбутніх сімейних лікарів на окремих факультетах, починаючи з четвертого курсу, враховуючи складність і відповідальність такої професії, як сімейний лікар [4]. Переважна кількість робіт, що стосуються організації підготовки сімейних лікарів, присвячені післядипломній освіті і є лише поодинокі дослідження щодо висвітлення проблем навчання даній дисципліні на додипломному етапі [5].

Мета дослідження: поділитись досвідом та методологією вивчення курсу «загальна практика–сімейна медицина» студентами шостого курсу на базі різних структурних підрозділів.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

У роботі використовували кількісні та часові параметри засвоєння практичних навиків, методи анонімного

опитування студентів, описові методи оцінювання навчального процесу на основних базах кафедри загальної практики (сімейної медицини), фізичної реабілітації і спортивної медицини ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет».

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Вивчення змістовного модуля «Сучасні підходи до соціально-медичного та організаційного обґрунтування первинної медико-санітарної допомоги», зокрема тем: «Місце сімейної медицини в загальній структурі охорони здоров'я та принципи сімейного обслуговування населення», «Роль сімейного лікаря в популяризації здорового способу життя, профілактики і диспансеризації», «Організація позалікарняної допомоги при найпоширеніших захворюваннях терапевтичного профілю» та «Надання невідкладної допомоги на догоспітальному етапі в практиці сімейного лікаря», проводять на базі сільської лікарської амбулаторії загальної практики–сімейної медицини (ЗП–СМ) с. Іванківка Богородчанського району, де обладнана відповідна навчальна база, є можливість дистанційного навчання. Кожна з учбових груп після ознайомлення з базою амбулаторії, її структурою бере безпосередню участь у лікувальному процесі під керівництвом викладача. Дані про конкретну участь студентів у лікувальному процесі амбулаторії ЗП–СМ наведені в таблиці.

Як видно з даних таблиці, 87,5% студентів під час навчання в амбулаторії ЗП–СМ брали безпосередню участь в прийомі сільського населення, більше половини виконували самостійно ЕКГ, проводили ультразвукове дослідження (УЗД) органів черевної порожнини, нирок, щитоподібної залози, більше третини визначали рівень глюкози в сироватці крові. Позитивним моментом є те, що 55,4% студентів безпосередньо надавали невідкладну допомогу, а 41,3% на практиці побачили роботу денних та стаціонарів на дому. З метою адаптації майбутніх сімейних лікарів до практичної діяльності в умовах амбулаторії університетом придбано електрокардіограф, апарати для небулайзерної терапії, фізіотерапевтичну апаратуру, комп'ютери. Останні підключені до інтернету, що дає як можливість дистанційного навчання студентів, так і консультування лікарів амбулаторії доцентами і професорами університету з діагностики складних випадків.

Другий блок занять за темою «Надання невідкладної допомоги на догоспітальному етапі в практиці сімейного лікаря» передбачає відпрацювання прийомів та навиків невідкладної допомоги у спеціальному тренувальному центрі, створеному одночасно з відкриттям кафедри загальної практики (сімейної медицини). Тренувальний центр обладнаний манекенами для проведення серцево-легеневої реанімації, невідкладних шлунково-кишкових маніпуляцій,

Лікувально-діагностичні методики за участю студентів шостого курсу, проведені в амбулаторії ЗП-СМ

Види практичної роботи	Кількість студентів, що виконували роботу, n (%)
Участь у лікарському прийомі	161 (87,5)
Надання невідкладної допомоги жителям дільниці	102 (55,4)
Виконання діагностичних завдань (запис та описання ЕКГ, проведення УЗД органів черевної порожнини, нирок, щитоподібної залози, пікфлуометрії)	122 (66,3)
Визначення рівня цукру за допомогою глюкометрів	69 (37,5)
Проведення перев'язок, зняття швів з післяопераційних ран та інші малі амбулаторні хірургічні маніпуляції	22 (12,0)
Курація хворих у денному та стаціонарі на дому	76 (41,3)
Виписування рецептів, зокрема на антигіпертензивні препарати, згідно з Постановою Кабінету Міністрів №340 «Про реалізацію пілотного проекту щодо запровадження державного регулювання цін на лікарські засоби для лікування осіб з гіпертонічною хворобою»	145 (78,8)

апаратом для УЗД серця, органів черевної порожнини, нирок, дванадцятиканальним електрокардіографом, пікфлуометрами, глюкометрами. З метою практичного засвоєння найпоширеніших методів діагностики тренувальний центр також оснащений біохімічним аналізатором «Arel», біокулярними мікроскопами, базою мазків крові, фіброезофагогастроуденоскопом, велоергометром. Під керівництвом викладачів, використовуючи алгоритми виконання досліджень, студенти самостійно проводять запис електрокардіограми, проби з навантаженням на велоергометрі, визначають рівень глюкози, холестерину, білірубину в сироватці крові та стандартизованих розчинах, відпрацьовують навички УЗД. Вивчаючи під мікроскопом мазки крові та порівнюючи їх з варіантами норми, студенти освоюють методи первинної діагностики найпоширеніших захворювань. За результатами анонімного анкетування 184 студентів шостого курсу 95,7% з них схвалили функціонування такого центру і набуття в ньому практичних навичок, а 4,3% – не визначились щодо його доцільності. Негативного відношення до занять у тренувальному центрі не було. У центрі на спеціальних стендах наглядно продемонстровані прийоми серцево-легеневої реанімації, критерії нормативних показників пікфлуометрії, комп'ютерної спірографії, параметри багатомоментного фракційного дуоденального зондування.

Третій блок модуля, який стосується організації терапевтичної допомоги при найбільш поширених захворюваннях та надання невідкладної допомоги, разом із заняттями в амбулаторії ЗП-СМ, проводять також на базі університетської клініки (базі кафедри). У ній студенти можуть ознайомитися з більш складними сучасними методами дослідження – рентгенологічними, ендоскопічними, імуноферментними, бактеріологічними. Оскільки навчальна програма дисципліни передбачає індивідуальну роботу студента, йому пропонують курацію хворих протягом усього циклу. Студент стає активним учасником лікувально-діагностичного процесу, самостійно проводячи первинний огляд, обґрунтовує направлення на ті чи інші дослідження та консультації вузьких спеціалістів, оцінює результати лабораторних і інструментальних досліджень. З одного боку, це заставляє студента повторювати матеріал попередніх курсів, а з іншого – готувати себе до майбутньої самостійної роботи. По завершенню циклу на запитання «Чи змінилося ваше уявлення до фаху «сімейний лікар»? 37,5% студентів відповіли, що їм буде цікаво працювати за цією спеціальністю. Як видно з наведених даних при вивченні предмету «Загальна практика-сімейна медицина» першо-

черговим завданням надається його наближенню до реальних умов, освоєнню практичних навичок, оволодіння якими на думку О.П. Волосовця і співавторів [8], є найважливішою складовою кадрової перебудови первинної ланки медичної допомоги населенню України. Тим більше, що система медичної освіти в різних країнах теж спрямована на підготовку лікарів, які володіють різнобічними практичними навичками, мають широкий світогляд, здатні взаємодіяти з іншими працівниками охорони здоров'я інших професійних сфер [7]. З цією метою Європейська асоціація медичної освіти для оцінювання знань і професійних умінь студентів-медиків рекомендує створювати спеціальні центри контролю практичних навичок, які оснащені відповідними апаратами для їх засвоєння. У процесі професійної освіти студенти повинні опанувати певні знання та практичні навички, чому, на нашу думку, і сприяє створення при кафедрах навчально-тренувальних центрів. Поєднання попереднього навчання в таких центрах з наступною практичною роботою в амбулаторії ЗП-СМ дозволяє на практиці біля хворого застосувати набуті навички та краще їх закріпити. Вибраний напрям підготовки майбутнього сімейного лікаря за схемою навчально-тренувальний центр-амбулаторія з відпрацюванням навичок надання невідкладної допомоги на трьох рівнях викликав зацікавленість студентів і може бути використаний для додипломної і післядипломної підготовки майбутніх сімейних лікарів.

ВИСНОВОК

Таким чином, практична спрямованість підготовки студентів з дисципліни «Загальна практика-сімейна медицина» на додипломному рівні з послідовним навчанням у тренувальному центрі, в амбулаторії загальної практики-сімейної медицини, університетській клініці сприяє більш глибокому її засвоєнню, привертає увагу до особливостей роботи сімейного лікаря та допоможе в майбутньому легше інтегруватися в лікувальний процес за надання первинної лікувально-профілактичної допомоги.

Підготовка студентів по дисципліне «общая практика-семейная медицина» на додипломном етапе

В.Г. Мищук, О.З. Венгрович, Н.С. Гаврилюк, В.Б. Бойчук, Г.В. Григорук

В статье представлен опыт преподавания дисциплины «Общая практика-семейная медицина» на додипломном уровне. Он

предусматривает учебу в тренировочном центре кафедры по усвоению практических навыков, работу в амбулатории общей практики–семейной медицины, где студенты принимают непосредственное участие в лечебном процессе, осматривают больных в дневном и стационаре на дому, самостоятельно проводят простейшие обследования, оказывают неотложную помощь. Кроме того, студенты под руководством преподавателя курируют больных. Практическая направленность подготовки студентов с этапной учебой в тренировочном центре, амбулатории ОП–СМ, университетской клинике способствует более глубокому усвоению материала, раскрывает особенности работы семейного врача и поможет в будущем быстрее адаптироваться в лечебный процесс по оказанию первичной лечебно-профилактической помощи.

Ключевые слова: семейная медицина, додипломная подготовка, учебно-тренировочный центр, амбулатория общей практики–семейной медицины.

The preparation of students for the subject of «General practice–family medicine» at the prediploma level

V.G. Mischuk, O.Z. Vengrovich, N.S. Gavryluk, V.B. Boichuk, G.V. Grygoruk

Students' training undergraduate degree General Practice (Family Medicine) orientation along with consistent training at the educational center, general practice family medicine outpatient clinics, and university hospital contributes to its profound mastering, draws attention to the specificity of a family physician's performance and helps them integrate into the medical process in order to alleviate providing primary therapeutic and preventive care in the future.

Key words: family medicine, prediploma preparation, training center, general practice family medicine outpatient clinic.

Сведения об авторах

Мишук Василий Григорьевич – Государственное высшее учебное заведение «Ивано-Франковский национальный медицинский университет», 76018, г. Ивано-Франковск, ул. Галицкая, 2.

Венгрович Оксана Зиновьевна – Государственное высшее учебное заведение «Ивано-Франковский национальный медицинский университет», 76018, г. Ивано-Франковск, ул. Галицкая, 2.

Гаврилюк Наталья Степановна – Государственное высшее учебное заведение «Ивано-Франковский национальный медицинский университет», 76018, г. Ивано-Франковск, ул. Галицкая, 2.

Бойчук Вера Богдановна – Государственное высшее учебное заведение «Ивано-Франковский национальный медицинский университет», 76018, г. Ивано-Франковск, ул. Галицкая, 2.

Григорук Галина Васильевна – Государственное высшее учебное заведение «Ивано-Франковский национальный медицинский университет», 76018, г. Ивано-Франковск, ул. Галицкая, 2. E-mail: Galina-grygoruk@mail.ru.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Актуалізація методичного забезпечення додипломної підготовки лікарів та провізорів як складова ефективної кадрової політики в галузі охорони здоров'я / С.М. Копитов, Ю.В. Вороненко, О.П. Волосовець і співавт. // Медична освіта [Текст]. – 2011. – № 2. – С. 7–11.
2. Інтеграція додипломної та післядипломної підготовки лікарів та провізорів – вимога успішної реалізації реформ у сфері охорони здоров'я / Р.О. Моїсеєнко, О.К. Толстатов, В.В. Вороненко і співавт. // Ме-

дична освіта [Текст]. – 2012. – № 2. – С. 6–10.
3. Князевич В.М. Щодо готовності сімейних лікарів надавати невідкладну медичну допомогу / В.М. Князевич, Г.О. Слабкий // Сімейна медицина. – 2009. – № 1. – С. 8–10.
4. Кучумова Н. Порівняльний аналіз реформування системи вищої медичної освіти в німецькомовних країнах Європи та в Україні / Н. Кучумова. – Режим доступу до інтернет-ресурсу: conferences.neasmo.org.ua/node
5. Лемішко Б. Управління підготовкою

фахівців сімейної медицини /Б. Лемішко // Науковий вісник. – 2009. – Вип. 1. Демократичне врядування. – Режим доступу до інтернет-ресурсу: www.nbuv.gov/e-journal/nals/DeVr/2009-3/fail/+Lemisko-B. Pdf.
6. Матюха Л.Ф. Загальна практика–сімейна медицина: концепція освіти в Європі / Л.Ф. Матюха, Н.Г. Гойда, М.В. Олійник // Сімейна медицина. – 2009. – № 1. – С. 3–5.
7. Неловкіна-Берналь О.А. Соціально-професійна підготовка сучасного

лікаря: американський та європейський підходи / О.А. Неловкіна-Берналь // Соціальна педагогіка та практика [Текст]. – 2010. – № 1. – С. 101–106.
8. Удосконалення засвоєння практичних навичок і методик студентами, лікарями-інтернами – важлива складова кадрової перебудови первинної ланки медичної допомоги населенню України / О.П. Волосовець, Ю.С. Пятницький, І.С. Вітенко і співавт. // Медична освіта [Текст]. – 2012. – № 3. – С. 5–7.